

Knezič Károly mint dandárparancsnok elsőrangúan bevált. Minden követ megmozgatott, hogy katonáit ellássa ruhával, fegyverrel, élelemmel, állandóan közöttük tartózkodott, ismerte gondjaikat: „Knezič maga volt a rend s a pontosság. Dandárjában, sőt később hadosztályában is csaknem minden tisztet, s sokat a legénységéből is nevének ismervén, azoknak kényelméről is a lehetőségig gondoskodott, többször mondván: csakis a rongyos s éhes katoná gyáva. Útközben szakadatlanul seregével volt, s bizonyára ő éhezett s szomjazott legtöbbit, nélkülözésben pedig annyira ment, hogy a szabadban táborozván a puszta földre feküdt, s hol az ő háta szolgált segédjének, hol meg ennek háta önéki párnául”¹ – írja segédtsíztje, Bóvik Gusztáv.

Részt vett márciusban a szolnoki csatában: hősi helytállásáért nevezték ki. Jelentős szerepet játszott a tápióbicskei útközetben is, ahol dandárjával elfoglalta a Tápió hídját. A bal szárnyon vitte győzelemre katonáit a váci csatában, jelentős érdemeket szerzett a nagysallói diadal kivívásában is. Április 26-án egyik főszereplője volt a komáromi erőd elfoglalásának. A tavaszi hadjárat sorsdöntő összecsapásaiban mutatott hősiességéért előbb a III. osztályú, majd a II. osztályú katonai érdemjellel tüntették ki, s májusban megkapta a tábornoki kinevezést is.

Amikor Damjanich tábornok Komáromban egy balszerencsés kocsikázás közben lábát törte, Knezičet nevezték ki helyére a III. hadtest élére. Hadtestparancsnokként vett részt Buda ostromában. Az ő katonái törtek utat elsőként a Bécsi-kapu felőli oldalon az ostromlott várba. Buda elfoglalása után a III. hadtestet a Vág folyóhoz irányították. A magyar hadvezetés kapkodva adta ki a parancsokat, ami hozzájárulhatott ahhoz, hogy a Knezič-hadtest elkéssett a Pered–Zsigárd térségében zajló útközetből, amiért Görgey tábornok leváltotta hősiüket.

Ezt követően – 1849 júniusától – Knezič tábornok rövid ideig a hadügyminisztériumban teljesített szolgálatot, majd egy hevenyészve megszervezett hadosztály élén Tokajnál foglalt védelmi állást a Tisza vonalának szemmel tartására. Amikor Görgey visszavonuló hadserege a Tiszához ért, Knezič is csatlakozott hozzájuk. Világosig Görgey táborában maradt, s ő is letette a fegyvert.

Az oroszok Sarkadra kísérték Knezičet, a többi fogságba esett magyar főtiszttel együtt. Segédtsíztje többször is könyörgött neki, hogy szökjön meg, hiszen az orosz őrség olyan csekély létszámú volt, hogy ez szinte semmiféle kockázatot nem jelentett volna. „Nem hagyhatom el jó honvédeimet. Mindig hívek voltak, én, vezérük is a halálig hívők leszek hát – mondta, s valahányszor ilyeneket mondott, szemüvege alól eleven szép szeméből mindig nagy könnyecsek estek le hollőfekezte szakállára.”²

Az oroszok által kiszolgáltatót foglyokkal együtt őt is az aradi várbörtönbe zárták, s a hadbírósiági komédia után 1849. október 6-án negyedik áldozatként lépett az akasztófa alá. Választott hazájához – hiszen ő horvát származású volt – hű maradt a sírig.

Ifj. Kálmán Gyula

Hódmezővásárhelyi évfordulók

Akik a Honismereti

Évfordulónaptárból kimaradtak

Örömmel vehettük kézbe a Honismeret 1982-es hatodik számának mellékleteként az 1983-as évfordulónaptárt, ami gazdag, sokszínű metszete a megőrzésre méltó magyar múltnak, hasznos segédeszköz tanár, könyvtáros, a honismeret minden munkása számára. Talán nem tűnik lokálpatriotizmusnak vagy szerénytelenségnek (hisz még lexikonjaink is hiányosak), ha most az érdekes listát néhány vásárhelyi évfordulóval próbálom kiegészíteni, olyan személyekre emlékeztetve, akiknek alakja, tevékenysége, a helyi jelentőségén túl, közös hagyománykincsünk részévé vált.

Lássuk tehát (időrendben) a jeles napokat.

Dankó Pista, a halhatatlan szegedi nótaszerző neve mellé kívánkozik azé a vásárhelyi mesterprimásé, aki 120 éve, 1863. február 2-án született: hiszen *Czutor Béla*¹ nevét és játékát maga Dankó foglalta dalba. Pósa Lajos versére írott dala első sora márványba vésvé, emléktáblaként, ott látható az egykori híres promenád, a hajdani Fekete Sas (ma Béke Szálló) falában: „Vásárhelyi sétatéren Béla cigány muzsikál...” A hétgyermekes muzsikuscsalád fia csak három osztályt járhatott, de 15 éves korában már helyettesíteni tudta beteg apját – aki szintén primás volt – a zenekar élén. Östehetség volt, zenei műveltségét apjától, rokonaitól kapta, de tanult a varázsos kezű, nagy tudású népzeneosztól, Fehér Polditól (Weisz

¹ *Vetró Lajos Endre*: Béla cigány. Hódmezővásárhely, 1909. Vetróról ld. Szinnyei J.: Magyar írók élete és munkái. XIV., 1181. hasáb.

Lipót), s egy Giovanni Ferenc nevű olasz származású karmestertől is. Magával ragadó játéka, zenekarának fegyelmezett összhangja rendkívüli népszerűséget szerzett számára nemcsak szülővárosában, de a nagyváradi Félix-fürdőn és Új-tátrafüreden is, ahol nyaranta együttesével rendszeresen szerepelt. Országos elismerést aratott, amikor 1903-ban egymás után két rangos zenei versenyt nyert, előbb Szegeden a Dankó-szobor javára rendezett hangversenyen, majd decemberben Nagyváradon a Dankó-napok országos cigányversenyén kapott első díjat. A tüdővész fiatalon, pontosan 46. születésnapján ragadta el. Városa utcát nevezett el róla, a Tornyai Jánost is támogató, literátus földbirtokos lapszerkesztő Vetro Lajos Endre (1858–1928) pedig könyvet írt róla.

Bár aradi születésű és Debrecenben halt meg, élete legnagyobb munkája, a majolikagyár körüli tevékenysége, Vásárhelyhez köti *Smurák József*² építész, iparművész, akinek idén februárban százéves születési évfordulója volt. (A pontos dátum egyelőre sajnos ismeretlen előttünk.) A tálasipar halódását látva, a több száz éves gölönccsrhagyományok megteremtésére vállalkoztak a század első éveiben az alföldi iskola vásárhelyi művésztelepét is megalapító festők: Endre Béla (1870–1928), Tornyai János (1869–1936) és társaik. Jó barátjuk, Smurák József, aki ekkor még Aradon lakott és dolgozott, már 1912-ben főszerepet játszott a Művészek Majolika és Agyagipari Telepének alapításánál: a Telep helyéül kiszemelt épület, az egykori Hajdú-vendéglő bérbevétele az alapító tagok megbízásából ő köthette meg a szerződést Juhász Mihály polgármesterrel. A Telep alapításának gondolata egyébként a melegszívű, rendkívül művelt Endre Béla nevéhez fűződik, művészeti vezetésében is irányító szerepe volt haláláig. Mellette, 1913-tól Medgyessy Ferenc is szerepet vállalt a gyár munkájában, az általa tervezett kispasztikák, díszműfigurák kerámiatörténeti jelentőségűek. Egész sor kis méretű szobrát sokszorosították az ugyancsak vásárhelyi Pásztor Jánosnak is (1881–1945). Még szorosabbá vált a gyár és Smurák kapcsolata, amikor 1919-ben Vásárhelyre költözve átvette a Telep irányítását. A húszas évek első felében inkább edényt gyártottak, majd fokozatosan áttértek a díszműárra. Smurák 1920-ban bevezette a kályhagyártást is, a kilenc-tíz féle, különböző pasztikus ornamentikával díszített, igényes kályhacsempe gyártásával meglehetősen sikert aratott a gyár, kevesen tudják például, hogy Móricz Zsigmond – aki többször meglátogatta a gyárat – leányfalui otthonában szintén vásárhelyi majolika kandallót rakatott. Smurák 1927-ben vált meg a gyártól és a városból, Debrecenbe költözött, ahol iparművészként dolgozott, az Ady Társaság megbecsült tagjaként élt 1943. december 4-én bekövetkezett haláláig.

Ugyancsak Debrecenben nyugszik a Czutor Bélával egyivású – tehát szintén 120 éve született – *Exner Leó*,³ akinek, a híres primáshoz hasonlóan, szintén a zene töltötte ki az életét. A Sümegen, 1863. április 11-én született Exner polgári iskolai és óvónőképző intézeti tanári oklevelet szerzett, s 1892-től, az iskola megnyitásától, 1927-ig tanította a vásárhelyi óvónőképzőben a természettudományokat és az ének-zenét. Nemcsak példás tanár, országos hírű szaktekinély (Gyermekfoglalkoztató és Napi foglalkoztatási tervek címmel 1914-ben és 1915-ben tankönyveket is írt), hanem a város zenei életének jeles alakja, hosszú ideig a városi dalárda karmestere. Több népszerű műdalt, gyermekdalt írt, megzenésítette Gárdonyi Géza és Tompa Mihály több versét. Nyugalomba vonulása után – Smurákkal nagyjából egyidőben, talán ismerték is egymást – Debrecenbe költözött, itt halt meg 1935. február 18-án.

Ady földjéként, éppen száz éve, 1883. április 30-án született az Ér-melléken, Gáospetriben *Szabó Imre* tanító, újságíró. A Máramaros-szigeten tanítóképzőt végzett fiatalember húszévesen, 1903-ban került Vásárhelyre. A hasonló érdeklődésű Szabót itt könnyen befogadták az Endre Béla és Tornyai János körül kialakult baráti kör tagjai: az akkor itt élő Rudnay Gyula (1878–1957), a szociófotó úttörője, Plohn József (1869–1945), a néprajzi kutatást, gyűjtést akkor kezdő Kiss Lajos (1881–1965), s a csoporthoz lazábban kapcsolódó, már-már dekadensen érzékeny, nagy intelligenciájú Gonda József (1877–1913., az A Jövendő c. folyóiratával Adynak s a Nyugatnak alighanem legjobb vidéki követője). A kis társaság a hatalmas sárfészekben a kultúra magvait vetette, a közművelődés oldaláról próbálta a társadalmi haladást előbbre vinni múzeum és majolikagyár alapításával, tárlatrendezéssel, folyóirat indításával. Ebben a pezsdítő légkörben a fiatal tanító hamar megkezdte publicisztikai tevékenységét. Főmunkatársa lett a Németh László Égető Eszterében is szereplő Vásárhelyi Híradónak, majd a függetlenségi Vásárhelyi és Vidékének s gyermeklapot is szerkesztett.⁴ Bíróági eljárás, fegyelmi felelősségre vonás ellenére bátran, következetesen hirdette polgári demokratikus elveit, meggyőződését. Szót emelt az iskolák államosításáért, a demokratikus nevelésért, a népfelügyelők elveit fejtegette. Amikor a függetlenségi pártból kilépett Nagy György Vásárhelyre költözve megalapítja az Országos Köztársasági Pártot, Szabó Imre az egyik alapító, vezetőségi tag, a párt folyóiratának, a Magyar Köztársaság évfolyamait a NLK-ban, a Vásárhelyi jeles c. életrajzi kislekixont (Hmv. 1974) és *Bónis György*: Nagy György és az 1914 előtti magyar köztársasági mozgalom c. munkáját (Akadémia K., 1962).

² *Kajári Gyula*: Hódmezővásárhelyi Majolikagyár 1912–1972. Hmv. 1972. Alföld, 1974., jan., 67. old.

³ Hódmezővári helyi Németh László Városi Könyvtár (NLK) helyismereti életrajzi adattára.

⁴ *Kársz J.*: A Csongrád megyei hírlapok és folyóiratok bibliográfiája 1843–1970. Szeged, 1974. Szabó Imréről lásd még a Magyar Köztársaság évfolyamait a NLK-ban, A Vásárhelyi jeles c. életrajzi kislekixont (Hmv. 1974) és *Bónis György*: Nagy György és az 1914 előtti magyar köztársasági mozgalom c. munkáját (Akadémia K., 1962).

Ha a száztíz éve, 1873. június 11-én Hódmezővásárhelyen született *Ormos Ede*⁵ nyomait keresgéljük a kézikönyvekben, rendkívül tiszteletre méltó, nagy ívű, gazdag, forradalmár életpálya kerekedik ki szemünk előtt. A polgári családból származó jogász – saját szavai szerint – a Szántó Kovács-pőr hatására vált szocialistává, noha már a gimnáziumban olvassatta Marx műveit. (Az SZDP-felcsoport 1895-ben lépett be.) A vásárhelyi munkászenélésnek ő volt első tudományos igényű, szocialista feldolgozója. „A szocializmusról, különös tekintettel a hódmező-vásárhelyi munkáskérdésre” c. munkáját 1896-ban jelentette meg. (Szántó Kovácsról drámát is írt, lásd Honismeret, 1977. 4. szám.) Makón nyitott ügvedői irodát, Makó és Vidéke címmel szocialista lapot indított, 1898-ban a városi képviselőtestületben megalakította az SZDP első vidéki frakcióját. 1907-ben a fővárosba költözve, a Népszava belső munkatársa és jogtanácsosa lett. Belépett a Galilei Körbe. Jászival és Somlóval együtt a Társadalomtudományi Társaság balszárnyához tartozott. Cikkeket írt a Huszadik Századba, de dolgozott a Vásárhelyen megindult Magyar Köztársaságba is. Az őszirózás forradalom után a közellátási minisztérium sajtóosztályának vezetője lett, 1919-ben röpirat formájában is földolgozta a Szántó Kovács-mozgalmat. („1894. április 22. A hódmezővásárhelyi munkászenélés.”) Ezért 1919 őszén menekülnie kellett. Az emigrációban közreműködött a Bécsei Magyar Újság, a Pozsonyi Magyar Újság szerkesztésében, majd Erdélyben a Keleti Újság, az Újság és a Magyarország munkatársa volt. 1921-ben írta a Mi okozta Magyarország pusztulását? c. tanulmányát. 1927-ben térhetett haza, itthon állandó megfigyelés alatt, alkalmi cikkíróként, a Századok előfizetés-gyűjtőjeként dolgozott a megélhetésért. Egyik fia a spanyol polgárháború önkénteseként halt hősi halált. A magános, idős ember nem érthette meg az annyira várt főlzabradulást, 1944-ben elhurcolták, és (Bónis György szerint) a kecskeméti internálótáborban vesztett nyoma.

Százéves születési évfordulóját ünnepejük augusztus 16-án a vásárhelyi művészet legeredetibb tehetségű alkotójának, *Kovács Mária* (Mária) festőművészeknek is. Máriaék lelkülete, személyisége alapján mai fogalmaink szerint naiv művészeknek tekinthetnénk, de Tornyai János cselédjeként, élettársaként, tanítványként, a zseni mellett eltöltött nehéz, szép másfél évtized, annak minden hatása igazi művészé érlelte, sok esetben tanult mesterek felülmúló magasságba emelte. Motivumkiválasztása, komponálásmodja, de főleg gyermekien tiszta látása, finom színvilága a magyar festészet egyedi jelenségévé avatta. Mária 1905 nyarán került Tornyaihoz cselédnek, a fiatal parasztlányra rendkívüli hatással volt gazdjája tevékenysége, gondolkodásmodja, egy új világ nyílt ki előtte, s amikor Tornyai 1910 tavaszán egy görét (!) húzatott ki a város szélén levő Tuhutum utca végében levő telkére, s ide kiköltöztek, Mária is festeni kezdte a táru, lélegző májusi határt – egyelőre titokban, majd gazdjája szinte döbbsent ámulatától kísért támogatásával. Az Ernst Múzeumban 1911-ben nyílt Tornyai-kiállításon az őt szobából egyet már Mária képei töltöttek meg. A korabeli nézők így vélekedtek a látottakról: *Endre Béla*: „Őt ült Mária kint a nagy pusztán, ecsettel a kezében és – rászállott a harmat . . .”, *Lyka Károly*: „A leghatározottabb tehetség – csak meg tudja találni az érvényesülése feltételeit ebben a mai sivár világban!”, *Mednyánszky László*: „Ha én még egyszer a Mária szűz-tiszta, gyermek lelkevel tudnám látni a természetet . . .”. 1913 karácsonyán, itthon már önálló kiállítását kísérte egyöntetű elismerés, azonban Tornyai 1919-ben Pestre költözött, a magány, a megélhetés gondjai megtörték pályáját, kicsit őt magát is. Dolgozott tovább, félig elfeledve, igazi elismerést csak a felszabadulás után, akkor is főleg a fiatal művésztársaktól kapott. Az első nemzedék tagjaként a meginduló őszi tárlatok állandó kiállítója az 1960-as évek elejétől, 1968-ban kapja meg a sokszorosan megszolgált Tornyai-plaketet. 1977-ben, 94 éves korában halt meg. Fial pályatársai ápolják emlékét. Szathmáry Gyöngyi síremléket készített neki, Fülöp Erzsébet festőművész könyvet írt róla.⁶

A vásárhelyi művészet tevékeny alakja volt *Almásy Gyula Béla* is,⁷ aki idén október 13-án lenne 75 éves. A makói születésű festő, fametsző, művészettörténeti író személye szinte összekapcsolja számunkra a vásárhelyi művészet emberöltőit. Az első, nagy nemzedék, *Endre Bélák* tevékenységének krónikása, a második nemzedék alkotója, az 1953-ban alapított művésztelep vezetőjeként pedig a harmadik generáció útjának egyengetője volt. Almási Rudnay makói szabadiskolájában tanult, 1931-es első kiállítása még útkeresésének tükrre, vele született tehetsége azután megtalálta saját témáját, hangját. Szülőföldjére nyílt rá zeme, a „nagy sömni”, az Alföld, a rajta, benne élő a tájat magához formáló, vagy éppen benne feloldódó ember lesz a mondanivalója élete végéig. Az ábrázolás legmunkásabb formáját sajátítja el, hisz első jelentős sikereit fametszeteivel érte el. Alföldi magyarok c. albuma az 1942-es könyvnapra jelent meg, 1943-tól Vásárhelyen élt, Örökméces c., versillusztrációkat tartalmazó kötetét már itt, a Tornyai Társaság adta ki, 1948-ban. Versköteteket is illusztrált, közös kötetet jelent meg Buday Györggyel. Összesen tíz önálló kiállítást rendezett, művei szerepeltek párizsi, brüsszeli, vallauris-i, zentai, moszkvai bemutatókon. Egyik kezdeményező szervezője volt a vásárhelyi művésztelep megalapításának, 1954-ben pedig az őszi

⁵ *Bónis Gy.*: i. m. 90–91. old. és *Ormos Ede* munkái a NLK-ban.

⁶ *A Kovács Mária* c. mű kiadásra vár a Corvina Kiadónál, a szerző szíves segítségével ezt használhatam forrásként.

⁷ *Köszegfalvi F.*: Közszolgálat művekben és tettekben. Csongrád megyei Hírlap vásárhelyi kiadása, 1979., júl. 1., 5. old. *Almásy*: A második évtized c. kézirat munkája a Magyar Nemzeti Galéria archívumában.

⁸ *Szinnyei*: i. m. V. 164–166. hasáb, valamint *Irányi Dezső* munkái a NLK-ban.

tlarlatok elindításának, ahol szintén rendszeresen kiállított. 1957-ben Tornyai-plakettel, 1973-ban a városi tanács különdíjával jutalmazták. Viszonylag korán, 1976. augusztus 2-án halt meg, távozása érzékeny veszteség volt.

Decemberi születésű révén, rögtönzött panteonunk végére került *Irányi Dezső*.^{*} Nevét kitörő siker, hírnév nem övezte, a Vásárhelyen 1858. december 15-én – éppen 125 éve – született jogász, újságíró, író rövid életében (1900. ápr. 2-án hunyt el) a magyar sajtó és irodalom szorgalmas, derék munkása volt. Mint a Jókai, Mikszáth (szegedi újságíró 1878–81 között!) nyomán elinduló népies hangvételű nemzedék tagját, Gárdonyi, Tömörkény idősebb, s bár halványabb tehetségű, de az ő tevékenységüket mindenképpen előkészítő testvéreinek tarthatjuk. Már pesti jogászevei alatt írogatni kezdte a Honba az ún. paraszt-rajzokat, főleg a nép életét ábrázoló, sokszor helytörténeti vonatkozású (Nótás Szabó Pál, Nagy András János) karcolatai, beszélei, életképei az 1880-as évek elejétől rendszeresen jelentek meg a Pesti Hírlapban, a Pesti Naplóban, a Nemzetben, Magyarországon, Nagyvilágban, a Budapesti Hírlapban, valamint helyi és szegedi lapokban. Városi aljegyző lett Vásárhelyen, majd a szegedi törvényszék albirája. Sorra jelentek meg elbeszéléskötetei: 1886-ban a Falusi történetek és életképek, 1889-ben Az avarban, 1893-ban a Pitypalaty, 1894-ben a Pipacsok. Érdekelte a népköltészet, gyűjtéséből a Figyelő közölt mutatványokat, a szegedi Dugonics Társaság szépirodalmi osztálya tagjává fogadta.

Köszegfalvi Ferenc

HÍREK

Bessenyei Györgyre emlékeztek Nyíregyházán az 1982. évi múzeumi és műemléki hónap keretében. Az Északi temetőben défelőtt síremléket avattak, ahol *Gyuricsku Kálmán*, Nyíregyháza város tanácselnöke mondott beszédet. Az emlékmű avatásán részt vettek a testőr költő nevét viselő intézmények képviselői, az állami szervek. Tisztelgésük jeléül koszorút helyeztek el a Tiszabercelről érkezett vezetők, valamint megjelentek Bakonszeg képviselői, ahol a felvilágosodás nagy magyarja utolsó éveit élte.

Délután a Bessenyei György Tanárképző Főiskolán tudományos emlékülésen beszélt több előadó a Nyírség nagy szülőttjéről. Az előadók és a témák a következők voltak: *Némedi Lajos* egyetemi tanár: Bessenyei kultúrpolitikai törekvései, *Bíró Ferenc*, az MTA Irodalomtudományi Intézetének munkatársa: A Bessenyei-kutatás és a kritikai kiadás helyzete, *Bánszki István* főiskolai docens: Bessenyei a magyar irodalomtudományban, *Oroszné Deák Judit* főiskolai docens: Bessenyei pedagógiája, *Kiss Ilona* főiskolai adjunktus: Bessenyei filozófiai gondolataiból, *Katona Béla* főiskolai tanár: Egy legenda nyomában (Adalékok Bessenyei utóéletéhez), *Erdész Sándor* múzeumigazgató: A Bessenyei-emlékház Tiszabercelen.

Harasztosi Csaba

*

Fennállásának 650 éves jubileumát ünnepelte Sásd nagyközség 1982. november második felében. Sásd első okleveles említésekor – 1332-ben – már plébániási hely volt. Az emberi élet első nyomai a késő bronzkorra tehetőek. A főútvonal mentén fekvő Oroszló és Sásd az átkelési lehetőséget teremtette meg. E feladatra a törökök palánkvárat építettek, amelyet Zrínyi Miklós hadjárata során felégetett. A település polgári fejlődése, a járási szintű igazgatási központtá válásával a XIX. század közepén kezdődött és a vasútvonalak kiépülésével gyorsult fel. 1919-ben itt székel Baranya megyei Tanácsa és Direktórium. Fejlődését az első világháború derékba törte, napjainkban azonban ismét erőteljesen gyarapodik.

Az egy héten át tartó ünnepségsorozat a honismereti szakkör irányította, amelyben részt vesznek a település vezetői, szellemi élgárdája. Vajda József 22 évvel ezelőtt hozta létre ezt a szakkört, azóta több sikeres kiállítás, kiadvány, tanulmány, és a mostani ünnepségsorozat bizonyítja a kezdeményezés életretalóságát. Az ünnepségen sor került a helytörténeti kiállítás és a 100 éves vasútvonal kiállítás megnyitására, hajdani sásdi diákok találkozájára, gyermek művészeti csoportok bemutatójára, sportbemutatóra, KISZ-alapszervezetek komplex vetélkedőjére, falumonográfia bemutatására, KMP-emléktábla koszorúzásra, ünnepi tanácsülésre. A rendezvények a lakosság minden rétegét megmozgatták.

Honismereti szempontból kiemelkedő jelentőségű, hogy az elkészült falumonográfiát eljuttatták a község minden családjához.

Zóka László